

I N M E M O R I A M

Op 16 juni van dit jaar overleed Wim Thomassen. Hij werd 91 jaar. Een groot deel van de 20^e eeuw speelde hij een dominante rol in de sociaal-democratische beweging in ons land. Wim had de socialistische idealen niet van een vreemde. Geboren in Amsterdam groeide hij op in een gezin waar vooral zijn vader actief was in de Sociaal-Democratische Arbeiders Partij (SDAP). Kees Thomassen was lid van de Provinciale Staten en stond diverse malen verkiesbaar voor de Tweede Kamer. Tot zijn teleurstelling lukte het hem echter niet om verkozen te worden.

Toch zette Wim zijn eerste politieke stappen niet in de socialistische beweging. Zijn eerste maatschappelijke activiteiten ontplooidde hij binnen de NBAS, de Nederlandse Bond van Abstinente Studenten. Dit was een organisatie van geheelonthouders, die zich bewoog op de linker flank van de Nederlandse jeugdbeweging. Als NBAS-er ontmoette hij de voorzitter van de Alkmaarse afdeling daarvan, de onderwijzeres An Lind. Met haar zou hij een levenslange relatie opbouwen. Wim volgde de MTS-opleiding. Toch lag zijn hart meer bij het onderwijs en na verloop van tijd ging hij over naar de onderwijzersopleiding. Na diverse omzwervingen als jonge onderwijzers door geheel Noord-Holland vestigde het echtpaar zich in Zuid-Limburg waar het harde bestaan in de mijnstreek diepe indruk maakte. In hun Limburgse jaren raakten Wim en An bevriend met een andere sociaal-democraat die later eveneens een zeer voor-
aanstaande rol in de Nederlandse politiek zou vervullen, Marinus

van der Goes van Naters. Het was deze laatste die een scherp oog had voor de organisatorische kwaliteiten van Wim. Toen de voorzitter van de Arbeiders Jeugd Centrale (AJC), Koos Vorrink, op zoek was naar een practicus en een tacticus in het bestuur, werd hij door Van der Goes van Naters op het spoor van Thomassen gezet. Als bezoldigd bestuurder van deze organisatie begon er een andere fase in zijn bestaan. Zijn nieuwe functie vervulde hij in een tijd waar overal in Europa de democratie werd ondergraven door fascisme en nationaal-socialisme en waar het geloof in democratische waarden meer en meer in het gedrang kwam. Deze schokkende ontwikkelingen in de jaren '30 doordrongen Wim Thomassen langzaam aan van de noodzaak voor de sociaal-democratie om uit haar ideologische isolement te komen en aan te haken bij andere vooruitstrevende maatschappelijke stromingen. Diepe indruk op hem maakte een bezoek in 1937 aan Spanje dat verscheurd werd door burgeroorlog. In Madrid bracht Thomassen een bezoek aan de voorste gelederen van het front. Helder zag hij hoe daar sektarisme vrij baan maakte voor de horden onder leiding van Franco. Terug in eigen land versterkte dat bij hem de overtuiging dat er met alle energie gewerkt moest worden aan verbreding van de sociaal-democratie en de – om die meer hedendaagse term te gebruiken – ontideologisering daarvan.

In de oorlogsjaren en vooral in de periode kort na de Tweede Wereldoorlog zou die overtuiging omgezet worden in koortsachtige activiteiten – activiteiten waarin

WIM THOMASSEN 1909 - 2001

zijn organisatorische kwaliteiten tot volle wasdom zouden komen. Het was door zijn behoefte om politieke zuilen te slechten dat Thomassen aanvankelijk grote sympathie koesterde voor de in de zomer van 1940 opgerichte Nederlandse Unie van het driemanschap De Quay, Linthorst Homan en Eindhoven. Hij distantieerde zich hiervan toen de Unie een pro-Duitse koers begon in te slaan. Hoewel Wim gedurende de oorlogsjaren niet behoorde tot de voormannen van het Nederlandse verzet, ondernam hij wel degelijk illegale activiteiten. Zo werd regelmatig huisvesting geboden aan onderduikers, die onder meer werden aangebracht door de pilotenhelpster Nel Lind, een zuster van An. Ook andere illegale activiteiten kunnen worden genoemd, zoals het optreden op bijeenkomsten waar hij sprak over de toekomst van de socialistische beweging. Zijn belangrijkste initiatief waarmee hij een stevig voorschot nam op de naoorlogse ontwikkeling was echter de publicatie van zijn brochure 'Nieuwe Koers'. Daarin bepleitte hij de opheffing van de oude SDAP en de oprichting van een nieuwe, brede volkspartij die ook aantrekkelijk zou zijn voor progressieven die zich niet aange trokken voelden tot de oude SDAP. Daartoe behoorden ook nogal wat jongeren van rooms-katholieke en protestants-christelijke huize. Spoedig zou hij in de gelegenheid worden gesteld om met alle energie te werken aan de verwezenlijking van dit ideaal.

Na de bevrijding van ons land werd Wim Thomassen aanvaankelijk hoofd van het Militair Gezag in het district Zaandam. Lang zou hij

die functie niet vervullen. Toen hij een paar maanden later namelijk kandidaat werd gesteld als secretaris van de pas opgerichte Nederlands Volksbeweging (NVB) zag hij een gouden kans om zijn ideaal van een ontzuilde progressieve partij te verwezenlijken. Koortsachtig werkte hij hieraan en vele onderhandelingen met de SDAP en de Vrijzinnig Democratische Bond (VDB) volgden. Zijn *finest hour* beleefde hij dan ook op 9 februari 1946 toen de Partij van de Arbeid in Hotel Krasnapolsky in Amsterdam officieel werd opgericht. De doorbraak, zoals Wim Thomassen die zich had gedroomd is alleen nooit verwezenlijkt. Structuren en culturen laten zich niet snel veranderen. De vooroorlogse zuilenmaatschappij zette zich al vrij snel na de bevrijding voort. Ook bleek binnen de nieuw opgerichte PvdA de vooroorlogse SDAP dominant te zijn. Tenslotte was ook het tijdperk van Politionele Acties en Koude Oorlog niet bevorderlijk voor een klimaat van vernieuwing en verandering. Toch werd met de oprichting van de PvdA wel degelijk ook een verandering gemarkeerd die blijvend zou zijn. Immers, de sociaal-democratie kreeg een partij die met het loslaten van een deel van de op het marxisme gestoelde ideologie, niet meer weg te denken viel uit het landsbestuur. En hoewel dat ook een ontwikkeling was, die zich al eind jaren '30 had ingezet, is het mijn overtuiging dat politiek gezien Wim Thomassen daaraan zijn belangrijkste betekenis ontleent.

In zekere zin is het geen toeval dat de practicus en pragmaticus Wim Thomassen in het werk van

de Tweede Kamer minder vreugde beleefde. Zijn hart lag meer bij het openbaar bestuur en al snel ruilde hij het Kamerlidmaatschap in voor het burgemeestersambt van Zaandam.

Vanaf dat moment begon een lange en eervolle carrière in het lokaal bestuur die via Enschede zijn bekroning vond als burgemeester van Rotterdam. In deze functie ontpopte hij zich als een krachtadig en in zekere zin ook als een dominant bestuurder, die zich altijd zeer betrokken heeft gevoeld bij het wel en wee van de burgers van zijn stad. Ook als burgemeester van de grootste havenstad ter wereld met al haar internationale contacten bleef hij zich terdege bewust van de politieke bron van waaruit hij altijd had gedronken. Wim Thomassen voelde zich, zoals hij het zelf uitdrukte, een echte 'gemeenteman'. Zeer sprak hem de tekst aan van Joost van den Vondel, die gebeiteld staat boven de ingang van het Alkmaarse stadhuis, namelijk: 'Indien 't gemeen U roept, besorgt het als Uw eigen'. Het is dan ook geen toeval dat dit citaat boven aan de overlijdensaankondiging stond. Zonder twijfel behoorde hij tot de generatie van krachtige burgemeesters die de PvdA vanaf haar oprichting leverde.

Ongetwijfeld kende hij zijn zorgen over de politieke verruwing die haar intrede deed met de opkomst van Nieuw Links. Toch bleek hij nimmer gevoelig voor de avances van ds'70. In tegenstelling tot een aantal andere vroegere voormannen binnen de socialistische beweging bleef hij de PvdA trouw.

In 1974 ging Thomassen met

I O B T - I N M E M O R I A M I T W

pensioen. Hij en An vestigden zich in het Noord-Hollandse Schoorl. Noord-Holland was de provincie waaraan zij het meest hun hart hadden verpand. Er brak een gelukkige levensfase aan die zich alderminst kenmerkte door passiviteit en stilstand. An, maatschappelijk zeer bevlogen, bleef uiterst actief in organisaties als de Evert Vermeer Stichting. Wim stortte zich op activiteiten ten behoeve van onder meer Antarctica, de Leprabestrijding en het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis. Hij behoorde immers tot die nu zeldzaam geworden generatie bestuurders die naast de politiek ook een historische belangstelling koesterde. Samen met zijn vrouw An werd hij ook actief in het lokale en regionale partijleven. De PvdA-afdeling Schoorl deed nimmer tevergeefs een beroep op hun steun. In die levensfase vormden zij dan ook een actieve verbindingsschakel tussen de diverse generaties binnen de Partij van de Arbeid. Wim en An hielden ervan om te discussiëren met jonge partijleden. In die tijd nog jonge PvdA-ers als Felix Rottenberg, Nico Schrijver en ikzelf

kwamen graag naar het Jan van Scorelpark in Schoorl om te praten over het verleden, het heden en de toekomst. Intensief waren de gesprekken over actuele problemen als de Golfoorlog, de oorlogen op de Balkan, de wao-problematiek en zeker ook de crisis waarin onze partij in haar eerste regeerperiode begin jaren '90 verzeild was geraakt. Hun, soms ook tegengestelde, opvattingen over deze kwesties bereikten de partij op tal van manieren. Onvergetelijk was het optreden van Wim Thomassen, toen al 81 jaar oud, in 1991 in De Rode Hoed in Amsterdam, waar hij zich scherp keerde tegen plannen om een nieuwe sociaal-democratische partij op te richten. Nog jaren later schuwden An en Wim publieke optredens niet en ook daarmee vormden zij een in de politiek uniek duo.

Nog voor zijn 90ste verjaardag kreeg Wim problemen met zijn geheugen. Toch kon zijn 90ste verjaardag nog uitbundig worden gevierd. Vrij snel daarna liep Wim na een ongelukkige val in huis een gebroken heup op. Hij werd opgenomen in het Alkmaarse zieken-

huis, waarna overbrenging naar het Bergense verzorgingstehuis Oudtburgh volgde. Wim had het daar moeilijk mee. Het afscheid van zijn geliefde omgeving in Schoorl viel zwaar. Toch zag hij ook in dat terugkeer naar Schoorl onmogelijk was. Langzaam namen zijn krachten af, maar tot het laatste toe probeerde hij goede moed te houden en bleef hij opgewekt bij ieder bezoek. De familieleden en vrienden die hem daar opzochten hoorden zelden een klacht. Zolang het nog ging bleef hij geïnteresseerd in tal van onderwerpen. Als het om het verleden ging, bleek hij zich nog wel veel te kunnen herinneren. Ook daarom bleef het aangenaam hem te bezoeken en te praten over de vele gebeurtenissen die hij had meegeemaakt. De Partij van de Arbeid mist in hem een markante persoonlijkheid, die een niet te onderschatten stempel op haar geschiedenis heeft gedrukt.

GERRIT VALK
*Lid Tweede Kamerfractie
Partij van de Arbeid*